

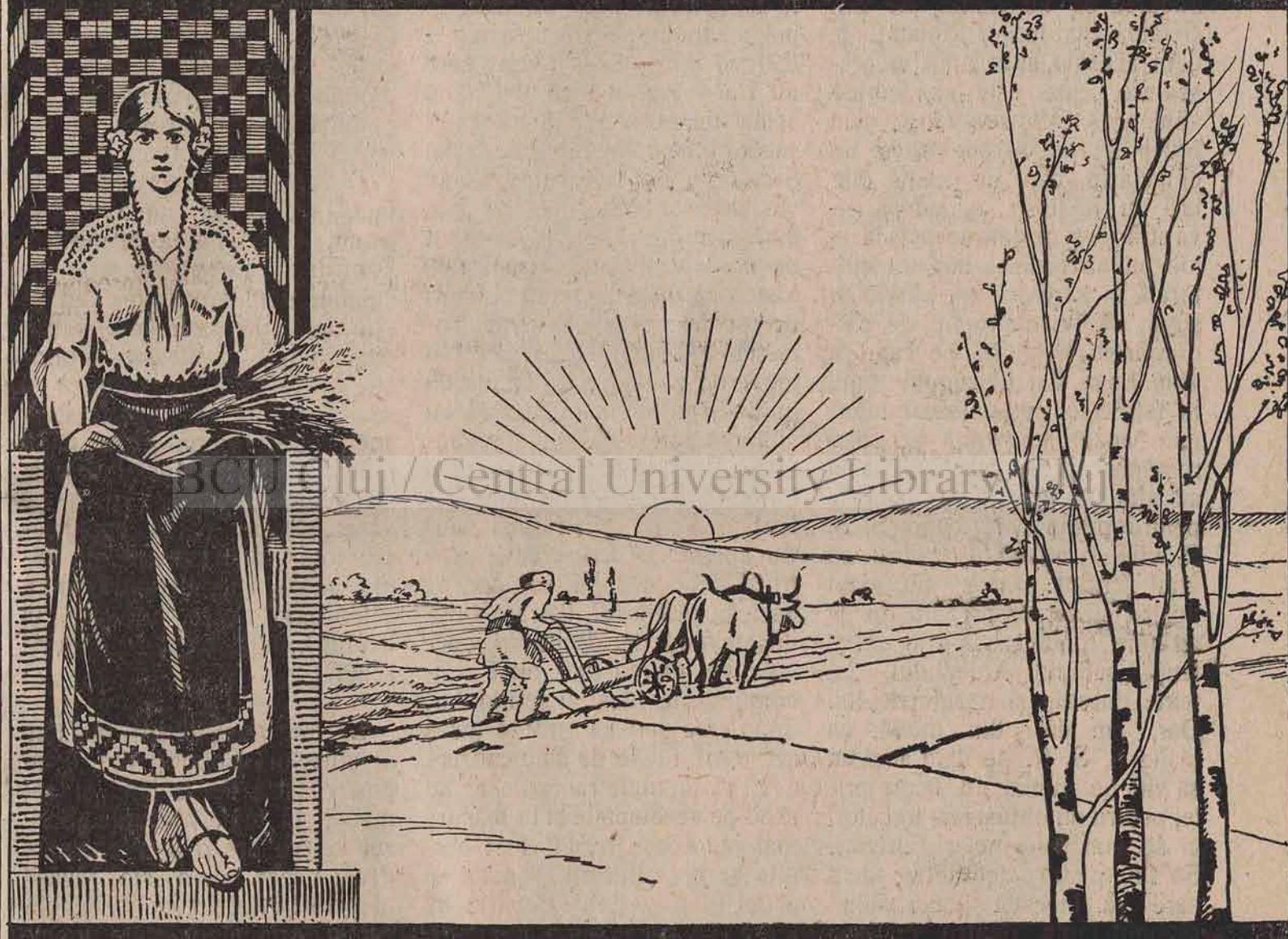
ANUL VIII

Imprimat legal.
30 NOEMVRIE 1924

No. 22
2. DEC. 1924

REVISTA · ILVSTRATA ·

COSINZEANA

**REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA
· CLVJ · PIATA · CVZA-VODA · I6**

DIRECTOR ȘI REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Prim-colaborator al revistei: Alexandru Hodos

Abonamentul se plătește înainte. Un an Lei 200-, jumătate de an Lei 100-, un număr Lei 10.
Pentru instituții de stat, particulare și strelnătate Lei 240- pe un an.

REVISTA APARE DE DOUA ORI PE LUNA

Rugăm cu toată înzistență pe abonații restanțieri ai acestei reviste, ca să binevoiască și regula abonamentele trimișindu-ne fără întârziere sumele ce ni se mai cuvin până la sârșitul anului curent.

UN CUVÂNT CĂTRE S. S. R.

de
SEBASTIAN BORNEMISA

Ardealul va avea din nou onoarea să fie vizitat de Societatea Scriitorilor Români, de data aceasta sub noul ei președinte, care este academicianul poet *Octavian Goga*. Un prilej de rară sărbătoare și un entuziasm, care pe aceste plăiuri nu a lipsit niciodată, — va strângesi de data aceasta la un loc pa toată lumea noastră culturală și scriitorii vor putea, de sigur, să fie mulțumiți de călduroasele aplauze, pe care le vom risipi din belșug cu toții, în fața celor ce vin să ne măngâie auzul cu vraja scrisului românesc. Vom face-o aceasta cu atât mai mult, că astăzi este pentru prima oară când S. S. R. vine la noi subt conducerea unui scriitor răsărit din solul nostru și care reprezintă în literatură românească prin excepția sufletul Ardealului, cu toate durerile și năzuințele lui. Dar, am dori din inimă, ca visita S. S. R. de data aceasta să nu fie numai un scurt prilej pentru un entuziasm trecător, ci să mai însemne și altceva. Să fie piatra de hotar, dela care să înceapă acum după războiu lupta pentru creierea unui mediu literar în sănul societății românești, streină și cu totul nesimțitoare astăzi pentru astfel de lucruri. Nu vrem să-i facem nimănuia o vină și mai puțin un reproș pentru stările deplorabile, în care se zbate astăzi mișcarea literară. Cine nu vede însă, că din maldăru de infusiuni, care ni s-au dat dela 1918 încoace, lip-

sește tocmai aceea, pe care am fi așteptat-o mai cu drag și mai nerăbdători? Este *infusiunea literară cinstită*, singura care nu s'a strecurat încă nici până astăzi pe acest pământ firav și secătuit de toate puterile sale. Si cât de mult ar fi trebuit să vie această infusiune, o știu mai ales aceia, care se sbat de ani de zile, ca să înstăpânească pe aceste plăiuri drepturile și vraja scrisului românesc, dând în acest scop o luptă desnădăjduită, când cu indiferență publicului, când cu vitregia unor condiții economice, care numai proprii unei înfloriri literare nu sunt. Dar lupta n'a fost grea numai pentru aceasta. A fost grea și pentru că dela răsboiu încoace onestele publicații literare întemeiate fără de desubturi speculative, nu au mai avut concursul acela ideal al scriitorilor, după care apoi să profite însuș scriitorul. Ideile de sindicalizare a vieții în toate ramurile, ei au robit pe neașteptate și în măsură mai mare decât ar fi fost permis și pe scriitorii români și astfel ei s'au ținut departe de luptă, pe care totuș au dat-o și aci și dincolo stăruință suficiente pentru a stânjeni o indiferență păcătoasă și a pune o stavilă cât de cât avalanșei unui scris pornografic, care se resfăță astăzi pe toate chioscurile de ziare din largul țării.

Lămurit și precis: Scriitorii români, credem, că nu mai pot continua pe drumul acesta. Si personalitatea lui *Octavian*

Goga, care dispune de un simț psihologic fecund și ascuțit, va ști să-i împriime Societății Scriitorilor Români din nou caracterul acela de idealism, care pe vremuri ridicase atâtea mândre drapele literare și făurise un mediu atât de prielnic scrisului național.

Picurând în această chestiune ceva din teoriile economice, noi credem, că este chiar în interesul scriitorilor, ca să ajute la creierea acestui mediu și cu jertfe, căci creiat odată mediu literar, el va putea cu siguranță să răsplătească și talentul cel mai puternic.

Ducem această problemă în fața scriitorilor noștri chiar acum, din îndoite motive. Pentru că este aproape de începutul unui an nou, când se vor porni de sigur noi publicații literare și vor începta obositele vechi și pentru că nu se pare un rar prilej de-a spune aceste lucruri acum, când reprezentanții cu răspundere ai scrisului românesc calcă pe acest pământ, ca să împlinească totuș și o misiune, nu numai să se bucure de o primire călduroasă, care nu lasă în definitiv după ea nicio dără de sămânță.

*

La larg deci, ilustri, răsfătați ai muzelor! Coborîți din cetățuia voastră de izolare și să-mănați în toate vânturile. Scrișul vostru are o altă chemare decât aceea de-a sta răvășit în scrin! Asaltați cu el publicațiile orfane de-atâta vreme și lăsați-l să străbată pretutindeni în largul masselor populare, ca să creiem cu îndoită forță acel *mediu literar*, care este apanajul neamurilor civilișate și fără de care o mișcare literară nu-și poate împlini sacra misiune! Făcând aceasta, cel puțin pentru provinciile unite, — vă veți împlini de sigur, o datorie de conștiință!

O comoară în fundul mării

— Desmormântarea vaporului „Laurentic” —

In luna Ianuarie 1917, pe vremea răsboiului, vaporul englez *Laurentic* fu atacat de un submarin german și scufundat în apropiere de fjordul Irlandei. Puțini își amintesc, desigur, de acest nenorocit incident al luptelor maritime, căruia nu i s'a dat prea multă însemnatate în vîltoarea săngeroasă a atâtore grozăvii omenești. Dar, acest *Laurentic* nu era un vapor ca oricare altul. Nu atât prin mărimea lui, deși reprezenta o capacitate de 15 mii de tone, cât prin bogăția extraordinară pe care o transporta. Pe bordul vasului se găseau, într'adevăr, 3.193 lingouri (drugi) de aur, prețind fiecare câte 1.500 livre sterline. O avere neînchipuită, cu care s'ar putea plăti, cu vîrf și îndesat, toate datoriile României, se prăbușise în fundul mării.

Se înțelege, că o asemenea comoară nu putea fi lăsată în părăsire, și enormele grămezi de aur turburau neconitenit liniștea guvernului englez. Dar cum să le mai pescuiești deacolo, din nesfârșita cetate a valurilor?

Ei bine, marina britanică a să-vârșit și această minune. Întreprinderea era legată de oarecare greutăți și de multe primejdii, căci *Laurentic* își dormea somnul său de veci la o adâncime de patruzeci de metri sub apă, ceeace înfățează cea mai mare apăsare pe care o pot suporta scafandrii în mare. În asemenea condițuni, acești îndrăneți cercetători ai adâncurilor nu pot sta cufundați în apă mai mult de o jumătate de oră, și numai mulțumită unor măsuri ingenioase, luate pentru a li se ușura munca, operațiile de salvare a vasului au fost duse la bun sfârșit. Toți experții au declarat, că niciodată nu s'a realizat o lucrare atât de anevioasă, și că inginerii cari au făcut planul și l-au dus la îndeplinire merită admirata lumei întregi.

Noi credem, totuș, că Anglia i-a admirat mai mult, pentru că ceeace s'a mantuit din ruinele înecate ale lui *Laurentic* întrece orice închipuire. Scafandri au scormonit toate încăperile vasului scufundat, au descoperit lăzile minunate, le-au ridicat de-asupra, una căte una, ca și cum s'ar fi coborât într'o mină periculoasă, unde în fiecare moment pândește o catastrofă. Din fericire, n'a fost nicio victimă omenească. Sca-

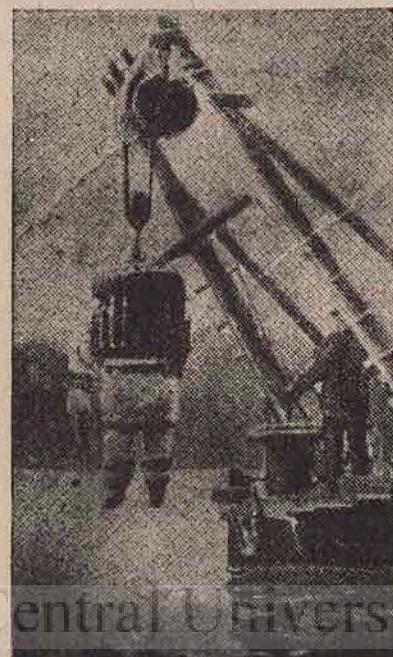
fandrii și-au făcut datoria, scoțând la suprafață 99 la sută din comoara socotită pierdută. Ei au salvat 13.166 de drugi de aur. În fundul vasului n'au mai rămas decât 28 de drugi, pe cari nimeni n'a mai fost în stare să îgăsească. Acești 3.166 de drugi reprezintă o avere de 5.000.000 lire sterline. Gândiți-vă, că livra ster-

lumea, bogăție delă care stăpânul își luase de multă vreme gândul... 4.500.000.000 lei!

Bineînțeles, că inginerii cari au condus periculoasele lucrări, ca și scafandrii cari le-au executat, au fost răsplătiți în chip regesc, și fiecare dintre ei și-a luat partea lui de noroc din revărsarea acestui bănet. Răsplata n'a fost de geaba, mai ales pentru aceștia din urmă. În afară de riscurile pe care le-au înfruntat cu prețul vieții scoborându-se la o atât de mare adâncime, în afară de oboseala supraomenească pe care au biruit-o, ei au avut de dat adevărate lupte... submarine cu animalele oceanice. În deosebi, scafandrii au fost atacați de așe numiți „câini de mare”, sau: delfini, cari voiau cu orice preț să mănânce carne de om. Unul din scafandri a fost atât de serios amenințat, într'o zi, încât toți tovarășii lui au fost siliți să sară în ajutorul victimei, încingându-se o luptă învierșunată cu „câinile de mare”. Oamenii s'au apărat cu cuțitele, învingându-și în cele din urmă dușmanul.

La sosirea scafandrilor în portul Portsmouth pe bordul micului vapor de salvare *Racer*, o mulțime enormă era de față și curațioșii înnotători au fost primiți în triumf. Fotografia pe care o reproducem și noi aici reprezintă unul din acești scafandri, în momentul când i se dă drumul în mare. (El se gândește, probabil, dacă se va mai întoarce vreodată pe pământ!)

Ne pare foarte rău, că nu suntem în măsură să oferim și fotografia tezaurului recucerit...

Un scafandru care se coboară în adânc de 40 de metri pentru a ridică aurul din vaporul Laurentic.

lingă, după cursul zilei, valorează 900 lei, și socotiți căt ar valora, pentru România, această bogăție de aur, care zacea în pântecul găurit al unei corăbii, la patruzeci de metri sub apă, undeva lângă coasta Irlandei, bogăție peste care treceau valurile, bogăție părăsită de toată

Fantasia omului este fără de margini. Aci vedem pe ișteji americani introducând un nou joc de popice cu roate de automobil. Jocul acesta a luat naștere în Florida și se întinde ca părjolul pretutindeni în America.

SECERĂTORII

TEOFIL BUGNARIU

*Prin miriștele de pe „Coasta morii“
Imprăștiați pe 'ntinsele răzoare
Cu albele cărări șerpuitoare
Coboară chiuind secerătorii.*

*Si-s numai clăi de grâu în urma lor
Si numai cruci din snopii de jăratic...
Si bicele cu pleasna de fuior
Poenind în urma carelor cu grâu
Răsună lung, din deal în deal, zănicat.*

— Cu fețele de bronz, cu ochi de jar
Si plini de primitivă sănătate,
Cu coasele pe umerele late
Coboară cadențat, cu pasul rar
Flăcăi voinici, și 'n urma lor șirete,
Cu secerile lucii prinse 'n brâu
Un stol sglobiu și 'nbujorat de fete.

*Si în amurgul roșu ce se lasă
Din depărtarea zariștelor sure,
Purtând de-asupra ochilor de mure
Cunună grea din spice de mătasă
Un moș mărunt pășind din răsputeri
Zorește-aprins în fruntea tuturora..*

Si clocote văzduhul de cântări...

Ajunsă aşă în marginea de sat
Lângă troița 'n haină de lumină,
In glas tăcut, cu sufletul curat
Ingenunchind cucernic, se închină
Secerătorii lanului bogat.
Si când din colbul drumului de țară
Ridică-și ochii dornici cătră cer,

*Din purpurial zărilor mister
In inimă-le pacea se coboară. —*

*Cu un mânunchiu de busuioc uscat
Si cu aghiasmă, bine să-l cuvinte
Pe drumul alb, cu pas tăragănat
Părintele le ieșe înainte,
S'acolo lângă cruce, ca un sfânt,
Cu dreapta înspre ceruri ridicata
Stropindu-le cununa 'nbelșugată
Din gura lui înalță-se cuvânt:*

— Dă Doamne rod în spicul sfânt
[de grâu]
Si soare cald în vara viitoare,
Si varsă ploaia, plină ca un râu
Peste belșugul negrelor ogoare...

* * *

. Si 'n satul alb din fiecare casă
Cu cotele și olurile pline,
Copii, femei, bărbați și orișicine,
Șuvoiuri reci de apă vie varsă
Peste cununa grea de grâu bobat...

Si e atâtă bucurie 'n sat!

Din cote curge apa pe cununa
Stropind belșugul galbenelor spice,
Si satu 'ntreg e numai voie bună
Când zările din deal în deal răsună
De cântece și pocnete de bice...
Iulie 1924.

Rustice.**O poveste adevărată...**

Petrea Dascălul

Trăia odată, într'un sat ferit de ochii lumii, un om mai bun de căt pâineea cea caldă, a cărei miros îți gădile nasul și îndeamnă și pe sătul să ia o coajă în gură.

Așa era și omul acesta. Numai trecându-i pe dinainte, simțeai un imbold, care nu te slăbea până nu te împrieteneai cu el și împrietenit odată nu mai știai cum să te desfaci din legăturile de prietenie, odată cu capul.

Si pe lângă bunătatea aceasta de suflet, omul nostru mai avea și o judecată sănătoasă, cumpănită și în pornirile lui ținea cumpăna dreptății, mai cu sfîrșenie decât cel mai drept judecător. Mai bine trecea din al său, decât să pagubească sau neîndreptățească pe cineva.

Îi mersese veste și hărniciei cu care își vedea de treburi și cu care săreea în ajutorul semenilor săi, când îi cercau năczurile.

Gospodăria lui era rânduită, deși nu încărcată din belșug, căci nu era din ce să stoarcă îngrămădeală de bunătății, dar erau din darul lui D zeu de toate la casa omului.

Satul îl ținea într'o cinste foarte mare și vorbă de ocară nu arunca nime împotriva lui, căci cu luminarea să fi încercat -a-i căuta priină, și nu ai fi putut, Doamne ferește!

De această cinste el se bucura nu numai din partea sătenilor, ci și a oamenilor cu carte: a preotului, a învățătorilor și a notarului.

— „Dacăș avea credincioși tot ca pe Smântână — aşa-l poreclise pe omul nostru satul, — aş garanta că n'aș avea cui da canoane în sf. Paresimi, spunea părintele, de câte ori venea vorba de starea morală a credinciosilor.

Invățătorii îl aduceau ca pildă oamenilor cu copii de școală:

— „Smântână, de ce și-i poate trimite regulat? El n-ar avea lipsă să-l trimeată pe unul cu oile, pe altul la lemne, ca voi? Pentru ce cu copiii lui poți începe prelegările la vreme și se pot continua fără intrerupere până la examen?“

— „De-ar avea toți judecata și escutarea lui Smântână, ai notărăși de-a dragul! Ai putea ținea rândulă cu slujbele satului, ai vârsa impozitele la vreme, ai fi crutat de atâtea observări neplăcute din partea superiorilor. Si acestea numai și numai din pricina nedisciplinaților, cărora una le zici și ei alta fac“,

Dr Traian Grozăvescu în mijlocul amicilor săi, care l-au primit cu mult drag cu prilejul sosirii sale la Cluj, pentru a cânta la Opera maghiară.

30 XI 1924

Din alegerile engleze:

Ceasul sortii, cu care s'a marcat in alegerile din Anglia situatia diferitelor partide. Chipurile celor trei sefi politici : Baldwin, Asquit si Macdonald ce urcau sau se coborau, dupa cum era situatia in sallile de votare. Lumea curioasa apoi se ingramadie inaintea ceasului si privia roata norocului care e, vai, foarte schimbatore!

asa vorbea notarul cu oamenii primariei.

Dar cu toata ingramadeala asta de onoruri, pe Smantana nu-l vedea, nici membru in consiliul communal al satului, nici intre epitropii bisericii, si cu atat mai putin printre cei, cari formau sfatul scolar.

Mulți se vor mira de aceasta neluare in socotinta a vredniciei lui, sau, unii, nu vor crede in realitatea povestirii mele.

Cei dintai pot sa se mire, ca au printruce, iar cei din randul al doilea, sa creda, ca asa a fost Smantana, dupa cum l-am descris si daca vor cauta cu atentie, fiecare va gasi cate un Smantana in satul, unde-i este dat sa triască.

Eroul povestirii mele avea toate insusirile unui om de frunte si-si vedea de treburile lui ca nimeni altul si si-ar fi vazut desigur si de treburile altora, daca ar fi fost incaricat cu asa ceva, din partea celor chemati.

Dar cine isi aducea aminte in

toiul si alergarile sgomotoase ale alegerilor de Smantana, cel, caruia nu-i auziai gura si nu-l vedea in zilele premergatoare nici batar odat in crasma satului, unde se puneau toate la cale? Căpetenilor satului: preotului, invățătorilor, notarului, nu le venea de loc in minte Smantana, cum nu-i vine in gand săcerotorului in luna lui Cuptor, ca n'are căciulă. Prea se imbulziau alii in sufletele lor, si prea ii surzeau si orbeau obraznicii cu laudele si fagăduelile.

Numai dupace treceau alegerile si se putea cumpani vrednicia celor alesi, mai pe iagaz, se vedea, ca cineva lipseste dintre cei insarcinati cu purtarea de griji a treburilor obstesti si acela era Smantana.

Toți vedea greșala făcută si unii o mărturisau pe față:

— „Iar am lăsat pe Smantana pe din afară.“

Smantana, care nici odată nu s'a arătat dornic de-a ajunge in fruntea altor oameni, nici nu s'a imbulzit la locul de cinste sau de capătială, începu si el dela o vreme a se gândi: că oare din ce pricina rămâne el totdeauna pe din afară dintre cei luati in seamă cu toate părerile de rău, pe care le vede la cei ce pregăteau aceste lucruri. Dar din multe svonuri, cari se lăteau, dânsul nu putea sa se dumireasca asupra adevăratai pricini. Unii ii șopteau la ureche: „Mai ieși si

d-ta, nene Smantana, in lume. Mai lasă vatra si treburile d-tale si mai închină cu unul si cu altul!...“

Alii, ii scuturau de măne: „N'ai auzit, că dreptatea a murit de mult? Pentruce mai tini dară mortul in casă?“

Smantana da din umeri, ca un copil rătăcit, pe care-l întrebă in cotro e satul cuțare. Pricepea, dar nu înțelegea, vorba sugubățului Onofrei:

— „Mă, Smantana e ca unul, cu cât ii bați mai mult, cu atât-i mai bun.“ Așa și dânsul, cu cât auzea mai multă laudă in juru-i, cu atât, părea că-i cresc mai mult insusirile bune cu cari era înzestrat dela natură.

Câteodată i-se făcea si lui lumina înaintea ochilor si vedea, că cinstea si omenia sunt împins de toată lumea înapoi, dar nu putea fi altcum, orice s'ar fi întâmplat.

Smantana a murit de bătrânețe si in lunga lui viață n'a dat nici odată afară din ogașa omului de omenie. Dar cu toate acestea calități frumoase, n'a fost învrednicit nici cel puțin odată ca să fie pus si el in vreo slujbă cat de modestă, de a satului.

Osânda adevărată i s'a adus însă numai după înmormântare, când preotul a rostit la capătâiul lui următoarele cuvinte:

— „A fost prea cinstit ca să fi putut ajunge in vre-o deregătorie!“

O pereche turcească modernă.

Schimbările mari, prin care a trecut Turcia se văd si din această ilustrație. Tânără mireasă, care e verișoara soției lui Kemal pașa, nu s'a mai dus înaintea altarului imbrodit la față ci aşa cum ar merge oricare femeie europeană,

DESAMĂGIRE

Novele de Ion Agârbiceanu

Apariția nouului volum de novele al lui Ion Agârbiceanu, apărut la București în editura „Ancora“, ne dă prilejul să vorbim încă odată despre opera literară a talentatului prozator transilvănean. O facem cu o deosebită placere, chiar dacă nu ne vom folosi, în acest loc, de prea multe cuvinte.

D. Ion Agârbiceanu e o veche cunoștință a publicului românesc. A-l mai recomanda acestuia ar fi să ne luăm o sarcină inutilă. Numele autorului Arhanghelilor a început să fie răspândit încă de-acum douăzeci de ani, din paginile „Luceafărului“ dela Budapesta și Sibiu, unde, laolaltă cu Octavian Goga, Ion Lupaș, Alexandru Ciura, Maria Cunțan și ceilalți scriitori ai aceleiași generații, au însemnat o răspântie nouă în năzuința culturală a acestui colț de țară: orientarea spre literatura regatului liber. Proza lui Ion Agârbiceanu, izvorând dintr-o inspirație firească, a „rămas“ cu toate acestea a pământului acestuia. Oamenii din novele sale, cu patimile și năzuințele lor, erau ai locului acestuia. Societatea ardelenescă n'a găsit tâlmaciu mai fidel.

Însușirel acesteia, i s-a alăturat însă o alta și mai precisă. Opera lui Ion Agârbiceanu e străbătută de un puternic suflu moral, din respirația liniștită, creștină, a cărei se desprinde un liniștititor înțeles idealist.

Amestecat și în vîltoarele luptelor politice, d. Ion Agârbiceanu este directorul ziarului Patria și e deputat în Cameră. Aceasta însă nu-l împiedică să depună o bogată activitate literară, colaborând la mai toate revistele noastre. Cosinzeana îl numără deasemeni printre colaboratorii săi. Reproducem mai jos din volumul „Desamăgire“ următoarea novelă:

O nebunie trecătoare

Din ziua disolvării întâiului parlament al tuturor românilor, Vasile Albu, doctor în drepturi, om din generația care apropie șaizeci de ani, își pușese tare hotărârea care-i mistuia de vr'o jumătate de secol: Se va alege deputat! În familia lui se știa că omul acesta bland și bun, când își ia o hotărâre, e încăpățanat ca un catăr, dar totuși, și copiii și nevasta, bănuind că bătrânlui n'o să-i tie de bine deputația, încercără în fei și chip să-l convingă că nu-i pentru el o astfel de slujbă.

— Ce să cauți tu acolo Vasile? ii zicea nevasta. Acolo e ceartă, acolo e gâlcavă, e nevoie de oameni iuți la limbă, să se știe tăia din vorbe că din săbii ascuțite; acolo,

după cum se vede, e nevoie de oameni porniți și patimăși, buni de gură dar răi de lucru, cărora să nu le pese, de o zi perdută. Ce să cauți acolo tu, căruia își pare rău de un ceas nefolosit, căruia își place munca sistematică și să vezi cu ochii rezultatele? Apoi nu bagă de seamă că în vremea din urmă ai scăzut din puteri, vreai să-ți grăbești moartea cu călătoriile grele de azi, cu hotelele neîncălzite din capitală? N'avea grije, și fără să puști umărul, țara nu se va prăpădi.

Dar fură zadarnice toate stăruințele femeii, plânsetele și chiar amintările ei. Vasile Albu se detine coate cu partidul dela putere și se alese deputat. El habar n'avea de partidele politice, nici de animosi-

Baldwin

șeful partidului conservator și noul șef al guvernului englez, care a luat locul lui Macdonald.

tățile dintre ele: voia să ajungă în parlament în interesul superior al Tării.

Cât de mult regretase că nu și-a pus candidatura la întâile alegeri! Cât de altfel ar fi mers lucrurile în tară dacă ar fost el acolo! Ar fi reusit cu siguranță, pentrucă îl cunoaște tot jurul de omul cel mai cinstiț: a muncit în tăcere, dar cu frumoase izbânci, douăzeci de ani, în mijlocul acestei populații.

Dar în toamna lui 1919 nu s-a gândit să candideze: i se părea atunci că lucrul cel mai bun ce-l poate face, e să-și continue în tăcere, dar cu stăruință, munca lui de mai înainte. Își făcuse chiar o doctrină despre adevărul căreia cerca să convingă și pe alții, el o botezase a „continuității“: „oamenii să nu se miște, să rămână la locul lor, altfel răsturnarea și harabura ar fi prea mare“.

În mijlocul unei munci intensive nu-i trecuse nici odată prin gând că va ajunge vr'odată om politic, dar, dela deschiderea întâiului parlament decând gazetele începură să aducă vorbirile deputaților, de când văzu că aleșii națiunii nu se pot împăca, o dorință arzătoare se încubase în inima sa, ca o limbă de flacără, ce creștea zilnic, și-l mistuia de viu. Nu-și mai putea vedea de treburi zlua, nu se mai putea hădini noaptea, își pierduse pofta de mâncare și îmbătrâneaază văzând cu ochii. El se convinse că lipsește ceva în parlament, tocmai lucrul pe care, D-zeu știe cum, își închipuia că numai el singur e în măsură să-l dea.

De aceea fără să se gândească la altceva decât la necesitatea prezentei sale în parlament, își făcu propaganda electorală și se alese c' o majoritate frumoasă. Vorbirile

Din alegerile americane.

In alegerile americane au desvoltat o febrilă activitate și partidele femeniste. Aici vedem partidul „La Follette“ luând parte la o mare întrunire din New-York, lănită împotriva lui Coolidge, care însă totuș, sau poate tocmai pentru aceasta, a izbutit.

de program și le spuse cu destulă greutate, nu doar, că n-ar avea împede în cap și în inimă ce avea să spună, ci din motivul că mereu i se imbulzeau pe limbă fraze dintr-o mare cuvântare, care-i arsesse sufletul de-o jumătate de an și care, având s'o rostească în parlament, avea convingerea neclintită, că va schimba fața Țării.

Deși nu mai fusese nici odată în capitala României, Vasile Albu nu fu curios să vadă nimic din atracțiile ei; închis în camera dela hotel, se pusese vârtos pe lucru, aşternând pe hârtie, cuvintele, ideile sentimentelor, care-l ținuse în friguri atâtă vreme. Fraza curgea arzătoare; mâna lui bătrână abia răzbea să poarte condeiul pe cât de iute se imbulzeau propozițiile. Nici el nu-și dădea seama pentru ce își mai scrie discursul, după ce de o jumătate de an îl știa pe din afară. Își spunea doar atât: „Să-l mai rotunzesc! Să-i dau nițică poleitură“.

Cu cât se aprobia ziua în care avea să vorbească, cu atât era mai liniștit: i-se părea că de pe acum se resimt și colegii deputați, și treacătorii de pe drum și țara întreagă de efectul discursului său: atât de convins era, că un puternic și călduros apel la unirea tuturor forțelor din țară, un cald apel la patriotismul tuturora era cu neputință să nu dea rezultate covârșitoare. Și vorbirea ce-i furnicase săngele bătrân și-i topise înima de-o jumătate de an, era într'adevăr, țesută din cele mai calde și curate sentimente.

În sfârșit, ceasul cel mare bătu. Bătrânul urcase tribuna extrem de liniștit și începând să vorbească nu mai văzu pe nimeni, ochii lui se pierduse par că în infinit. El vorbea

par că, nu oamenilor ci sufletului neamului, potolit, încet, chiar cu o nuanță de oboseală în glas.

Ici și colo în rândurile deputaților se ridicau șoapte:

— Astă o iea dela facerea lumii.

— Cine va fi destul de rezistent o să audă o cazanie.

— Nu, într'adevăr, n'are partidul alți oratori decât această hodoroagă bătrână? — Si după o jumătate de ceas, deputații începură să se strecoare din sala de ședință. Ahea rămaseră vr'o treizeci, până la sfârșitul vorbirei lui Albu.

Când coborî dela tribună, bătrânumul i se păru că e alt om, că e alta lumea din jurul său, și adânc satisfăcut că și-a făcut datoria, convins că toate lucrurile o să meargă spre binele țării de-aici în colo, se duse la locul său unde așteptă ca într'o visare, până la sfârșitul ședinței.

Nu se mira deloc că nu vine nimeni să-l felicite, să-i strângă mâna. Era convins că toți colegii sunt adânc pătrunși de adevărurile spuse de el, hotărâți să înceapă o bună activitate spre binele țării, și el știa de mult, că oamenii, când se petrec mari schimbări în sufletele lor, nu-s vorbăresc, ci tac și meditează. Dar vedea bine în ochii, pe fețele lor, că schimbarea cea mai mare se va face, în sfârșit.

Naiv și evlavios cum era, era îspitit nu numai să mulțumească lui Dumnezeu că i-a ajutat să facă această întorsătură fundamentală în viața politică a țării, ci chiar să-și facă semnul crucii.

În dimineața următoare, cumpără înfrigurat toate ziarele. Toată noaptea visase pagini de ziare cu articole cu litere cât pumnul în care, reproducându-se cuvânt de cuvânt,

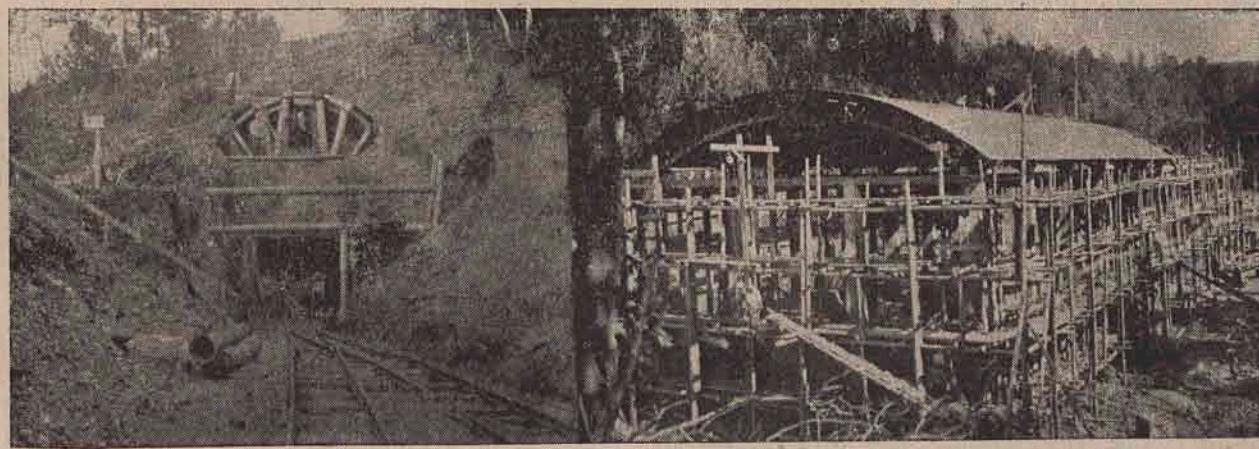

Din curiositățile modeli.

Un frumos șal de Chiffon-Velvet, cu brodărie artistică, reprezentând în spate un păun minunat. După haină femeile care poartă astfel de șaluri se numesc femei păuni.

discursul lui, se arăta noua eră politică ce începe, o binefăcătoare eră de înțelegere, frătească și de muncă încordată. Întâiul efect al vorbirii sale îl căută în ziare.

— Dar zădarnic cercetă paginile întâi ale tuturor gazetelor, nici un cuvânt nu găsi despre adâncă schimbare

Una dintre cele mai de seamă probleme ale comunicațiilor noastre este fără indoială deschiderea de noi drumuri prin Carpații fălnici, care să îngăduie cu mai multă ușurință accesul de-o parte și de cealaltă a lor. În bugetul Ministerului de comunicații este luată pentru anul acesta o considerabilă sumă, care se și utilizează, după cum vedem și din această ilustrație. Ea reprezintă începutul unui tunel, care se va tăia la Teliu și un depou mare, care să zidit tot aici pentru primirea și repararea locomotivelor.

pe care o prevedea bătrânul. În sfârșit după o cercetare amănunțită de-o jumătate de ceas, descoperi în reportajul parlamentar din două zile, rezumată în câte zece rânduri cuvântarea sa.

Simțea că i se întunecă vederea, dar repede își luă curaj, zicându-și că ziarele de dimineață n'au avut vreme să-i comenteze discursul, nici să-i reproducă după notele stenografice. Așteptă pe cele de seară. Dar în aceste nu se mai pomenia cu nici un cuvânt despre discursul său.

Vasile Albu avea senzație că se potignește, și se sprijini bine în bastonul său, cum stătea într'un colț de stradă cu un vraf de gazete sub-suoară. Noaptea nu putu să adoarmă, decât după ce ajunse la convingerea că cei mai mulți ziariști sunt evrei pe cari puțin îl interesau evenimentele cu adevărat naționale. Dar mâne la Cameră, se va vedea, cu siguranță, efectul vorbirii sale.

Dar ziua următoare la Cameră fu o așa de mare izbucnire de patimă, încât ședința trebuia să fie suspendată.

Bolnav, bătrânul se întoarse la hotel, și spre marea lui bucurie, află o telegramă care-l chemă de urgență acasă.

Cât a fost de lung și de obositor drumul până acasă, bătrânu lui i se părea scurt; se acătase de-o ultimă nădejde: vorbirea lui n'a avut efectul așteptat în capitală, în vechiul regat, dar desigur acasă, în Ardeal, unde sentimentul național e mai viu și mai puternic, lucrurile se vor fi schimbă radical!

Însă desiluzia lui trebuia să fie desăvârșită. Gazeta de partid, de-acasă, nu pomeni un singur cuvânt despre vorbirea lui; lumea era tot așa de certată ca și mai înainte, desorganizarea vieții publice care-l ncidea pe Albu, era aceeași. Nimic

Din alegerile engleze!

O englezoaică fără servitoare mergând la urnă, ca să depună votul, și-a lăsat pe cei doi copilași în grija sergentului din cot, până se va reîntoarce. Si sergentul își face cu plăcere și datoria de bonă, ca și pe cea de polițist.

nu se schimbase din ceia ce lăsase; vorbirea lui răsunase în vînt.

Acasă, răcit, bolnav, zăcând o săptămână în pat. Când se sculă, cea dintâi scrioare ce-o făcând, fusese demisia lui din deputație, din motive de boală. Nevasta, cînd-o, nu mai putea de bucurie.

— Cum? E posibil?

— Da. Se vede că m'a fost atins puțin nebunia.

— Și ce ai de gînd să faci?

— Mă întorc la teoria mea.

— La care teorie?

Aceea a continuării în muncă. Nu e vorba de răsturnare ei de clădire. Lucrurile vechi nu vor cădea până când nu vor crește cele nouă în locul lor. Iar aceste nu cresc decât prin munca fiește căruia la locul lui. Vorbele nu plătesc nimic, știam eu de mult, dar îmi pare că lipsește cuvântul cel adevărat. Eu l-am spus, dar discursul meu n'a plătit o ceapă degetată: a fost o vorbă, iar nouă ne trebuie fapta cea adevărată, nu cuvântul. Și fapta nu se produce în mijlocul vorbelor, ci în tacere. Fii liniștită, n'o să mă mai vadă parlamentul!“

Însă ceilalți membri ai familiei nu fură chiar așa de mulțumiți ca doamna Albu. Mai ales unul dintre

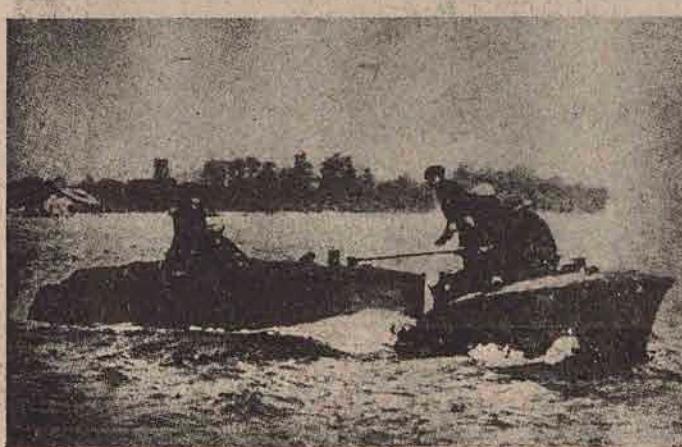
feciorii bătrânu lui, profesor de liceu, care visa un post de director. Aceste îi vorbi cu înconjur de posibilitatea unei compromiteri, despre obligațiile care le are față de alegători.

Bătrânul se înfurie:

— Ce știi tu, abea un mânz care-ai început să sburzi prin viață? Să mă compromit, că părăsesc politica vorbelor și mă reîntorc la aceea a faptelor? Obligații față de alegători? Dar nu le-am fost ca un tată și până acum, deși n'am fost deputat, și nu le voi fi și pe viitor? Poate ai niște planuri”, sfărși bătrânul în telegându-l cu privirea-i sură.

Tânărul nu mai zise nimic, nici atunci, nici mai târziu. Știuse el, că hotărările bătrânu lui nu le poate schimba nimeni, că-i încăpățanat ca un catăr, dar prea fusese ademenitor visul său, cu directoratul de pe lângă liceul din orașul X!

Din ziua aceea, Ion Albu, liniștit fără nici o desiluzie acum, întră într-un furnicarul ocupărilor sale. Simțea că are destulă energie de muncă și voia să cheltuiască toată, dând preț fiecărei clipe trecătoare.

Prohibiția alcoolică din Statele Unite a dat naștere la o înfloritoare contrabandă de beuturi, care se introduc pe uscat prin cele mai îndrăznețe mijloace. Autoritățile americane depun în adevară o vigilență uriașă pentru a invinge răul, dar nu prea isbutesc. Aci vedem o barcă a poliției „arestând” o altă barcă, care duce alcoolul prin contrabandă la țărm.

cercau să-și scape viața urcându-se pe munte. Se urcau și cădeau, însă în cădere instinctul le îndrepta picioarele în formă de vâslie. Se urcau și iar cădea, încât după mii de ani picioarele, cari ceară să le susțină în văzduh au devenit aripi.

Cât adevăr, în această teorie! Căți savanți nu și-au bătut capul, fără să ajungă la rezultat.

Spiritul creator nu-i lipsește acestui popor, are și el arta să originală și cum la noi pe pământ e atât de căutată originalitatea, Măgarii ar face văvă. Că au poezie am mai spus'o. Ceia ce nu place în poezia lor e un sentimentalism cam exagerat:

*Frumoasa mea cu mici copite
Cu dinții albi și mari,
Cu pielea ta catifelată
Ca de mătase pari.*

*Vin în livadă ca să-ți jur
Pe tot ce mi-e mai drag,
De nu mă vei putea iubi
Voi trece-al morții prag.*

Că au inventat și ei mașini, nu se va mira nimeni. E adevărat, că n'au șuruburi mici și că nu se ocupă cu lucruri migăloase. Copita nu e potrivită pentru a tine un ac cu gămălie.

Lucru care m'a mirat mai mult e opera Măgarilor.

Intr-o schiță apărută într-o revistă drăgălașă: Cosinzeana, un confrate atribue măgarilor de pe pământ, niște teorii cari defăimează muzica. Notez acest fapt, pentru că să se observe ce deosebire e într'un măgar neintelligent și altul intelligent.

Instrumentele muzicale sunt mai ales tobole, apoi un fel de hornuri cu două găuri, la capătul fiecăruia cu un muzicant. Suflarea ambelor se întâlnesc la centru, nasc nodurile cunoscute în muzică și scot sunete. În tobe se isbește cu piciorul de dinainte (ar corăspunde mâinilor damelor).

Că directorul conservatorului din Paris nu s'ar pune în fruntea acestei opere, admit, dar că nici dânsii nu l'ar primi, pot să o jur. Aici trebuie să ai toba tare, să nu îi-o spargă și petele.

Jocurile lor naționale, precum și portul își are isvorul din insuși constituția corpului. Topăesc un fel

de ciardaș unguresc... Bărbații au patru pantaloni; iar femeile tot fustă.

Pentru a termina descrierea, notez că nu au religie.

Un an am stat la acest popor cu moravuri blânde, care trăește din agricultură și care are desgust pentru carne și apoi am pornit spre noi ținuturi, sărutându-i în bot la despărțire...

AMIAZĂ

Const. Crișan

*S'aude'n vale la zăvoae
Cosașul coasa cum și-o bate,
Cu lovitură răsunătoare
Ce curg egal și cadențate...*

*Văzduhul stă ca să s'aprindă,
Lumina, — străveziu potop —
Se noadă-n fluturi ce colindă
Si năvălesc pe-un vârf de plop.*

*Stă cumpăna dela fântână
Intrebătoare înspre cer —
Ca o iluzie bătrâna
Ce toate farmecile-i pier.*

*Întreaga fire, însetată
Un strop de ploae par că cere
Rugându se, îngenunchiată,
— Cu umilință și durere —.*

CÂntece de TOAMNA

Emil V. Giurgiuca

*Rândunele, rânduri-rânduri,
Pierdu se în zarea — albuie,
Nici o barză nu i în luncă,
Nici un sturz în codru nu e...*

*Peste florile grădinii,
Noptile își varsă bruma...
Căt pustiu e în pădurea
Ce s'a ruginit acumă!...*

*Din iubirea mea, seninul
A murit... și se destramă
Mii de vise dragi, la glasul
Codrului cu foi de-aramă!...*

*Si îmi fierbe 'n clocoț fruntea
De dureri împovărată...
— Doar cu gândul tău, iubită,
Mă mai măngăi câteodată...*

Din novelele lui Sudermann

Mărturisirea

... Oamenii neînsurați sunt de două feluri. Unii, așa numitele „păsări singuratic“ se măngâie cu propria lor nenorocire și n'au nevoie de nici o consolare. ceilalți sunt „amicii căsniciilor“, prietenii de casă. Nu vreau să înțeleg prin aceasta pe omul care vine să arunce măhnirea în sânul unei familii; vreau să vorbesc despre vechiul coleg de școală, căruia i se zice „unchiul“, care saltă copiii pe genunchi și citește mamei lor foiletonul din gazetă, sărind cu grije peste părțile prea ușurele.

Cunosc asemenea bărbați, care-și închină viața lor întreagă unei familii, trăind astfel, fără dorințe date pe față, alături de o femeie frumoasă.

Vă îndoiti? Cuvintele: fără dorințe vă pun pe gânduri. Poate aveți dreptate. Dar ascultați...

Am auzit anul trecut o converșie între doi bătrâni... Cum și cu ce prilej? Să-mi dați voie să păstreze această taină și să vă povestesc numai întâmplarea. Închipuiți-vă o sală mare, înaltă, cu mobile vechi, luminată trist de o lampă atârnată în tavan, ca acele de care se slujeau părinții noștri mai înainte de a se fi descoperit petrolul. Cercul luminos care pornea de sus cădea asupra unei mese albe, unde aștepta un serviciu pentru punci, pregătit ca pentru noaptea de Revelion.

In umbra din jurul mesei, cei doi bătrâni sed, obosiți și tremurând, cu ochii aproape stinși de trecerea lungă a anilor. Unul din ei, stăpânul casei, fusese militar. Acest amănunt se cunoștea fără multă greutate, după cravata lui strânsă și corectă, după mustățile lui răscuite, după înfățișarea răsboinică pe care i-o dădeau sprincenele încrunstate. Se sprijinea cu mâinile de speteaza scaunului, ca și cum s-ar fi rezimat în cărji. Stătea nemîscat, că și cum ar fi fost de piatră. Numai fălcile i se mișcau mereu, ca și cum ar fi avut ceva de mestecat. Celălalt, întins pe un divan, aproape de el, era un bărbat înalt, osos, cu umerii aduși, cu frunte mare, gândi-

toare; scotea nori ușori de fum dintr-o pipă care părea că nu mai are mult de trăit. Fața lui brăzdată de crețuri și slabă era încadrată de un păr alb ca zăpada, și în colțul buzelor se pierdea acel zâmbet împăcat, pe care nu-l poate să-l dea înfățișării unui moșneag decât liniștea renunțării.

Amândoi tăceau. În această tăcere adâncă nu se auzea decât pocnetul ușor al uleiului din lampă și pufăritul pipei din care ieșea norișori de fum. De-odată, din fundul întunecat al odăii, ceasornicul, vesti cu glasu-i răgușit unsprezece ceasuri.

— E ora când ea pregătea deobicei punciu, zise omul cu fruntea gânditoare.

Voceea-i era înceată și tremura puțin.

— Da, repetă celălalt, e ora...

Vorbea aspru, ca și când ar fi rămas în vocea lui ceva din ecoul comenziilor militare de-odinoară.

— Năs fi crezut, ca viața să fie atât de tristă fără ea, urmă cel dintâi.

Stăpânul casei făcu un semn din cap și făcile-i își continuă mișcarea.

— De patru zeci și patru de ori ne-a pregătit punciu de revelion, reluă vorba celălalt.

— Da, sunt patru zeci și cinci de ani de când stau la Berlin, și de când tu iești oaspele obișnuit al acestei case, zise soldatul bătrân.

— Anul trecut, pe vremea asta, urmă cel dintâi, eram încă fericiți împreună. Ea stătea acolo, în fotoliul acela și împletea la ciorap pentru fiul ei cel mare, Paul. Se grăbea, căci voia să-și îsprăvească lucrul înainte de miezul nopții. Și întradevăr „l-a și sfârșit. Apoi, am băut și am vorbit foarte liniștit despre moarte... Peste două luni, ne-a lăsat. Iți aduci aminte, că eu am scris o carte despre „Veșnicia Ideii“. Nu îți-a fost pe plac; n'ai putut să suferi niciodată. Ei bine, de când a murit nevasta ta nu mai pot să sufăr nici eu. Ideia lumii întregi nu mai face, pentru mine, nici o lăsare...

— Da, era o femeie excelentă, zise bărbatul. În totdeauna să îngrijit de mine; când serviciul mă silea să mă scol la cinci dimineață, ea era în picioare, înaintea mea, ca să-mi servească la timp cafeaua caldă... Dar, avea și ea defectele ei, și când, de pildă, începea să discute filozofie cu tine...

— N'ai înțeles-o niciodată, murmură celălalt. Și, prinț'o mișcare a

buzelor arătă ceva ca o mânie, repede stăpânită însă.

Privirea lui rămase totuș tristă, ca și cum conștiința sa i-ar fi fost apăsată de o greșală. După o clipă de tăcere reîncepu:

— Să vezi, Franz; trebuie să-ți povestesc ceva care mă chinuiește de multă vreme, un lucru pe care năs putea să-l duc cu mine în mormânt...

— Haide, nu mai face atâtea mofturi, zise stăpânul casei, trăgând liniștit din pipă.

— Intr'o zi s'a petrecut între nevastă-ta și mine ceva care...

Bătrânul soldat lăsă pipa din mâna și se uită întă în ochii prietenului său:

— Haide, doctore, nu glumi, îi zise.

— Din nenorocire vorbesc foarte serios.

— Nu cumva vrei să zici că răposata mea soție mi-a fost necredincioasă?

— Nu îți-e rușine, Franz? Era curată ca un înger. Vinovatul ești tu, și sunt eu. Ascultă. Sunt de atunci patruzeci și trei de ani. Fusesesi înaintat căpitan și trimis la Berlin. Eu eram profesor la Universitate. Pe vremea aceia erai un om de... petreceri, știi...

— Hm! făcu stăpânul casei, ridicând o mâna tremurătoare și răsunindu-și vârful mustății.

— Era pe vremea aceia o actriță frumoasă cu ochi mari negri, cu dinți albi, mici... Iți aduci aminte?

— Ei, cum să nu mi-aduc aminte? li zicea Bianca.

— Iți înșelai nevasta și ea te bănuia. Dar nu îți-a spus nimic. Și-a ascuns durerea. Tu n'ai pric平ut nimic. Eu însă am băgat de seamă totul. Am avut curajul să întreb, am rugat-o să-mi spună care e cauza măhnirei ei, care i se citea pe față. Ea îmi surâse, răspunzându-mi că nu se simțea tocmai bine. Iți aduci aminte: Fiul tău Paul era născut de curând.

„Sosî ajuțul Anului nou. Venisem, ca de obicei, pe la opt seara. Ea ședea și broda. Eu luasem o carte să citesc, așteptându-te. Dar tu nu veneai. O văzui neliniștită, și începui să mă neliniștesc și eu. Un ceas trecu, apoi altul. Tu tot nu veneai. Știam bine unde erai. Mă temeam să nu uiți, în brațele acelei femei ora miezului nopții, care se apropia... Ea lăsă broderia; lăsai și eu carte. Deodată, văzui o lacrimă strălucindu-i printre gene și rostogolindu-se... Mă ridicai în

PEDRUMUL MEU DE AUR...

Const. Goran

Pe drumul meu de aur am plecat...
Cu ochii înfloriti în sărbătoare
Cu sufletul de-amurguri frâmantat
Așa cum se frâmantă o vâltoare...

Pe drumul meu de aur am plecat...
Si'n jurul meu, morminte albe cresc...
O! cine poate, mâine, ca să știe
Pe care fărmuri am să poposesc
Mânat de suflet ca de-o vijelie!

Pe drumul meu de aur am plecat..
Si cresc mormintele săpate'n zore
Si'n ele dorm cei ce-au căzut visând
Uciși de o sălbatecă chemare
Pe-acelaș drum, pecare merg căntând!

grabă, să alerg să te caut. Mă simteam în stare să te smulg de lângă femeea aceea. În aceeași clipă ea se ridică, chiar din locul acesta, pe care stau acum. — „Unde vrei să mergi“ mă întrebă, și pe față ei deslușeam o spaimă nespusă. — „Vreau să mă duc să caut pe Franz“ îi răspunsei... Atunci, ea îmi strigă: — „Pentru Dumnezeu, rămâi cu mine, cel puțin dumneata nu mă lăsa...“

„Aruncându-se asupra mea, își întinse mâinile pe umerii mei și-și ascunse la pieptul meu obrazul scăldat în lacrimi. Simții un fior străbătându-mi tot trupul, căci nici odată până atunci o femeie nu se apropiase așa demult de mine. Totuș, isbutii să mă stăpânesc și îmi dădu silință să o consolez. Avea atâte nevoie!..

„Peste câteva clipe ai venit și tu. N'ai băgat de seamă turburarea mea. Obrazul îți ardea, și în ochii tăi se deslușea oboseala pe care îți-o lasă beția dragostei...“

„Din noaptea aceea a Anului nou, înțelegi, să petrecut în mine o schimbare care mă îngrijora. Din clipa în care simțsem pe gâtul meu brațele ei rotunde și respirasem parfumul părului ei, în față privirilor mele arzătoare se arăta, frumoasă, răspândind în jurul ei iubirea, — femeia. Îmi ziceam, că sunt un netrebnic, un trădător, și ca să încerc o împăcare cu conștiința mea, m'am hotărât să te despart de aceea pe care o iubeai. Din fericire, aveam oarecare avere. Ca să se învoiască la despărtire, Bianca ta a primit banii pe cari i-am oferit, și...“

— Mii de bombe! întrerupse prietenul, surprins. Va să zică, din pricina ta mi-a scris scrisoarea aceea mișcătoare de adio, în care-mi spunea că trebuie să renunțe la dragostea mea, cu inima sfâșiată de această nenorocire...

— Da, din pricina mea. Dar ascultă ce s'a petrecut mai departe. Cu banii pe care-i jertfisem credeam că-mi răscumpăraserem odihna și liniștea. Dar n'a fost aşa. Gânduri nebune îmi zăpăceau mintea. Ca să mă limpezesc m'am aruncat în cercetările mele filozofice. Dar pacea tot nu mi-am găsit-o.

„Un an s'a scurs astfel. Noaptea Anului nou veni iarăș. Și iar m'am găsit cu ea în acelaș loc, aici. În seara aceea, tu erai acasă, dar dormeai întins pe canapeaua din odaia de alături. Te întorsesări ostenit, după un banchet vesel la club. Eu stăteam lângă ea, cu ochii întinși asupra privirilor mele, când *amintirea* năvăli în sufletul meu, cu o putere de neînvins... Încă odată, o singură dată, mai voiam să simt capul ei pe umărul meu, s'o strâng în brațe, apoi să dispar...

„Privirile ni se întâlniră și mi se pără că zăresc în ochii ei o lumină de înțelegere tainică... N'am putut să mă mai stăpânesc și m'am aruncat la picioarele ei, ascuns zându-mi obrazul aprins în cutile rochiei ei... Două clipe am stat, poate, aşa, când simții asupra creștetului meu mână ei rece și auzii un glas blond care-mi spunea: — „Curaj, prietene...”

— „Da, curaj, nu trebuie să înselăm pe omul care doarme plin de încredere în odaia vecină...“

„Si m'am ridicat, uitându-mă zăpăcit în jurul meu. Ea luă o carte de pe masă și mi-o întinse. Am înțeles-o. Am deschis cartea și am încercat să citesc. Ce-am citit, nu știu... Literile îmi jucau înaintea ochilor...

„Cu toate acestea, furtuna din inima mea se potoli începutul cu începutul și când bătu miezul noptei, după ce tu venisești să ne facem urările obișnuite, mi se pără că acea clipă primejdiaosă era departe, și că toate dispăreau în trecut...

Di ziua aceea, începutul cu începutul, mi-am redobândit liniștea. Anii s'au perindat, copiii tăi au crescut, s'au căsătorit, iar noi trei am îmbătrânat. Eu n'am încetat însă de a iubi, căci nu mi-am putut ucide dragostea. Dar am început să iubesc altfel, dorințele pământești s'au risipit, și în locul lor a crescut o tovarăsie sufletească... Tu râdeai totdeauna

când ne auzeai filozofând... Dar, dacă ai fi simțit cum sufletele noastre se contopesc atunci într'unul singur, fără îndoială ai fi fost gelos.

— „Și acuma, — ea a murit. Poate că până la Anul nou care vine, ne vom duce și noi pe urmă ei. Mi s'a părut, deci, că sunt dator să mă destăinuiesc și să-ți spun: — „Franz, am greșit odată față de tine, iartă-mă.”

Întinse mâna prietenului său, cu o privire rugătoare. Dar acesta, morocănos, îi răspunse:

— Toate astea sunt mofturi... Ce fel de iertare să-mi ceri? Taina ta, pe care crezi că mi-o desvălu acum, o știam demult. Ea însăși mi-a povestit totul, încă de-acu patruzeci de ani. Prin urmare, pot să-ți spun și eu, la rândul meu, pentru ce-am fost un muieratic până aproape de bătrânețe. Fiindcă îmi mărturisise, tot atunci, că tu ai fost singura ei iubire, în toată viața...

Trad. de A. H.

REDACȚIONALE

Rugăm pe ceteriorii nostri să aibă amabilitatea a întregii imprimante atașate acestui număr și a ni le retrimite cu ceea mai mare grabă, pentru a te putea utiliza încă înainte de Crăciun.

Proximul număr al revistei „Cosinzeana” va fi număr dublu de Crăciun și se va trimite chiar în preajma sărbătorilor. Colaboratorii nostri sunt rugați a-și trimite fără întârziere contribuțiile pentru acest număr.

CULTURALE.

Şezători de altă dată. — „Societatea Scriitorilor Români” pornește într-un turneu de șezători literare prin Ardeal, începând cu Clujul, unde, în seara de 30 Noembrie, d. Octavian Goga, noui președinte al societății va ține o conferință despre menirea scriitorilor. Dnii Brătescu—Voinești, Cincinat Pavălescu, I. A. Basarabescu, Nichifor Crainic, Victor Eftimiu, și alții poeți și literati mai tineri vor ceta din operile lor. Primăria Clujului a și întocmit programul pentru primirea simpatiilor oaspeți, fixind cu prevedere ordinea cursurilor la gară și locul inexistabilului banchet.

Vom reuși oare să biruim, printre caldă apropiere, această fatală răcelă protocolară? Vor ști solii scrișorii românesc să rupă zăgazul conventional care se stabilește între un domn în redingotă, care cetește, și o sală pestriță, care ascultă? Văță înț lege, a doua zi, rostul acestei manifestări de artă care nu poate să fie, cu toate aceste numai un spectacol?

Nu știm... Ne îngăduim însă, cu acest prilej, să ne reamintim șezătorile de altă dată. Era numai cu câțiva ani înaintea răsboiului. Au venit și atunci, de dincolo de Carpați, trimișii „Societății Scriitorilor Români.” Au fost primiți pretutindeni în haine sufletești de sărbătoare. Cuvântul lor era ascultat cu religiozitate, ca o inspirată profeție. Rostul lor militant era priceput, printre rânduri, cu o intuție precisă. Ei erau prevestitorii unirii, ei mărturiseau prin însăș prezența lor nădejdi tainice și gânduri înfrânte.

Vremurile acele au trecut. Și cele visate s'au îndeplinit. Să ne schimbă până într'atâtă, încât nu ne mai regăsim înima de-atunci? Suntem, noi alții, sau crainicii gândului românesc nu mai găsesc drumul spre inima noastră? Nu mai sunt idealuri noi dinaintea noastră? Am ajuns, oare, pe culmea de unde nu mai există năzuință?

Așteptăm cuvântul scriitorilor.

Ana Voileanu. — În vreme ce Fundația culturală principale Carol, abătându-se puțin dela gândurile intemeietorilor ei, ia asupra ei un inutil rol de impresar și plimbă prin Ardeal, sub auspiciile ei compozitori maghiari, violiniști indiani

și pianisti cehoslovaci, o Tânără artistă transilvăneană, modestă și grațioasă, se va înfățișa înaintea publicului clujan ca să facă încă odată dovada geniului artistic românesc. Domnișoara Ana Voileanu, profesoară de pian la Conservatorul din Cluj, nu e încă destul de cunoscută publicului din Capitală, și acesta e unicul său cusur. Peste hotare, admirabilul său talent a găsit însă o apreciere mai mult decât măgulitoare. Gazetele din Berlin, după concertul pe care l-a dat acolo, au salutat-o dela început ca pe una din cele mai bune interprete a lui Bach. Aici, la noi acasă, a cucerit demult o unanimă admirătie pentru nobila sa siguranță muzicală și pentru interpretarea profundă a mărilor capo d'opere. Cazul domnișoarei Ana Voileanu ni se pare un simbol, de aceea îl relevăm cu deosebire. Ardealul trebuie să-și arunce în larg, bogățiile sufletești, rămase până acum cam în umbră... Să ne desgropăm comoriile!

*

Pe scara norocului. — Am avut norocul să auzim din nou, serile trecute, pe tenorul Traian Grăvescu. Nu sunt decât doi ani, de când fericitul cântăret de astăzi apărea pe scena Operei române, lansând splendidele sale note facute în fața unui modest public provincial. D. Popovici-Beyreuth îl trata uneori cam aspru. În 1921, fusese încă numai un modest corist! Astăzi, Grăvescu are la activul său câteva succese răsunătoare (putea oare să aibă altele, cu vocea lui?) pe scena Operei din Viena, și se pregătește să treacă Oceanul în mult râvnita patrie a dolarului. Înainte de a pleca, și-a adus aminte de locurile de unde și-a luat sborul, și a venit să cânte la Cluj. Spre regretul nostru, am fost siliți să-l ascultăm de data aceasta la Teatrul maghiar, unde i se plătește 40 mii l-i pe fiecare seară. La D. Popovici-Beyreuth avea o leafă de 5000 lei pe lună... Norocosul tenor a declarat la gazetă, că s-ar fi dus și la București, dar d. Georgescu, directorul Operei de-acolo nu i-a oferit decât 6000 lei de fiecare reprezentăție. Oh, cifrele!... Pentru ce nu le-a uitat d. Grăvescu, cel puțin când a trecut granița ca să se întoarcă în țară? Să nu se supere nimeni, dar nouă ne miroase aici și puțin parvenitism. Noroc, că artiștilor li se iartă multe!...

*

Ca la noi la nimeni. În frumoasa sa cuvântare din Aula Universității din Cluj, dl prof. Iorga vorbind înaintea unui public imens despre „istoria universală”, în treacăt a adus vorba și despre meșteșugul zidirii la Români. Comparând subtil un val străveziu de ironie fină nouă catedrală ce se ridică mărește în inima Clujului, cu frumoasele biserici și mănăstiri pe cari domnii cucernici le ridicau din piatră întru amintirea unei biruinți sau întru iertarea păcatelor, a spus că nicași — deși a umblat multă lume — nu a văzut o biserică din beton armat, aşa cum se face la Cluj. Ne având teamă că păreții se vor surpă ca în legenda Mănăstirii Argeșului, Manole cel modern poate ridică zid peste zid, turn peste turn până în norii cerului. Va putea astfel să înalțe

„Mănăstire ’naltă
Cum n'a mai fost alta”

dar din ea nu va mai respira arta superioară a pietrii meșteșugit și trudnic cioplită cu flori și steme domnești, a bolților măestrăt imbiinate, a brâurilor de adeverată danselă în piatră sau a turnurilor subțiri și elegant înălțate. Vom avea deci ceva asemănător nu frumoaselor noastre biserici de tradiție națională, ci uriașelor „sgărie noui” americane cari sunt făcute numai pentru comoditatea trupului nu și pentru înălțare *sufletească*. Ceea ce nici un oraș românesc nu are — afară de Alba-Iulia catedrala Încoronării ridicată în 2—3 luni — biserică și încă catedrală de beton armat, va avea Clujul. Vom avea noi.

Și iată de ce în fruntea acestei fugare înseilări am pus cunoșcutele cuvinte de mușcător-dureroase constatări: „Ca la noi la nimeni”.

T. B.

*

Brezeanu la Cluj. Marele nostru artist Ion Brezeanu va fi oaspele Clujului două seri de-arândul. El va juca celebrele roluri din Sylok și Tg. nul Baron, dând astfel prijele și Românilor Clujeni ca să-i cunoască măestria desăvârșită cu care a interpretat atâtea roluri pe scena Teatrului Național din București. — E de prisos, credem să mai adaugăm, că am dori să-l vedem în Ardeal cât mai des pe ilustrul nostru artist, care este o podoabă a scenei române.

POLITICE

Un om politic pribegie. — D-l Stefan Radici, șeful republicanilor croați, își părăsește țara pentru a doua oară, căutând refugiu în străinătate. Deocamdată a poposit pe marginea lacului Genevei, în Elveția. Dar, e mai mult ca probabil, că va lăsa în curând drumul Moscovei, unde-l așteaptă d-l Smirnov, președintele așa numitei Internaționale țărănești cu brațele deschise.

Mișcarea autonomistă din Croația alunecă astfel pe povârnișul aventuriei. Noul guvern dela Belgrad, în fruntea căruia s'a așezat din nou bâtrânul patriarch al politicei pânărbești, d-l Pasici, a ordonat arestarea fugarului. D. Radici va fi dat în judecată pentru trădare de patrie, având să răspundă pentru acțiunea sa separatistă și antadinastică, și va fi, de-abuna seama, osândit în lipsă. Pribegieul fruntaș politic va aștepta să se întâpte schimbările dorite de el, adică revoluția, pentru a se putea întoarce acasă. Dar cine știe dacă speranțele sale se vor îndeplini? Poporul croat va prefera, poate, să-și realizeze revendicările pe calea unei bune înțelegeri, respingând ideia violenței primejdioase pentru toți.

Întâmplările din Jugoslavia ar putea să servească drept pildă și altora. Soarta d-lui Stefan Radici își are tâlcul ei. Partidele politice, oricăr ar fi de îndrăsneață doctrinală, primesc o complectă îndreptățire, din clipă în care ele se pricep să se pună de acord cu evoluția firească a țării unde s-au născut. Înălță pentru partidul laburist al d-lui Mac Donald, care e un partid socialist, a reușit să ajungă, măcar vremelnic, la conducerea Angliei tradiționaliste. D. Radici a fost silit să fugă, și partidul țărănist din Croația va fi disolvat, pentru că autonomiștii dela Zagreb n-au priceput acest adevăr. În loc să creeze un partid politic pregătit cu realitățile clipei și gata de muncă, au dat naștere unei agitații sterpe și unei periculoase răscoliri de patimi.

Prietenii dela București ai d-lui Radici ar avea prilejul să ia aminte...

*

Sterilitate parlamentară. Am ajuns în ajunul vacanței Crăciunului și nu suntem în măsură să încreștem pe răbojul nostru niciun rod vădit al sesiunii Corpurilor

legiuitorare. În afară de palpitația chestiune a pașapoartelor, care a fost punctul culminant al scandalurilor dela Cameră, și care se discută acum mai mult în cabinetul judecătorului de instrucție; în afară, apoi, de câteva discursuri, aproape toate inutile, la lunga desbatere asupra Mesajului regal, Parlamentul dela București nu ne-a oferit nimic. Nu ne-am prezentat cu sacul, la pomul, foarte puțin laudat, al liberaleriei liberale. Dar nici cele mai slabe iluzii asupra culesului nu s'au îndeplinit. Nici proiectul de buget pe anul viitor nu s'a depus, deși nu mai e decât o lună până la aplicarea lui, nici legea electorală cea nouă nu s'a arătat, deși a fost anunțată, nici reforma administrativă nu se cunoaște, deși a fost făgăduită.

D. Ion Brătianu știe că aceasta va fi ultima sesiune parlamentară a guvernării sale. De aceea, nu se grăbește să-și voteze legile cerute de aplicarea Constituției. Partidul liberal căștigă astfel timp. Dar ce căștigă țara?

*

"Acțiunea românească". Avându-l, pe care l-a luat în ultima vreme mișcarea pentru mantuirea ideii naționale, a dat naștere încă de-acum un an printre intelectualii din Ardeal, în majoritatea lor profesori universitari, unei grupări intitulate: "Acțiunea românească". Inițiatorii și conducătorii acestei grupări au organizat câteva frumoase întruniri publice, în care s'a vorbit cu multă înimă despre primejdia invaziei străinilor, și aveau de gând să țină în iarna aceasta mai multe conferințe la Cluj, lămurind o seamă de probleme în legătură cu însăș existența noastră ca neam. Înteleagând anapoda datoriile sale față de menținerea ordinei, guvernul a interzis aceste conferințe, deși vorbitorii anunțați, profesori universitari, advocați și medici de frunte, prezintau toate garanțile seriozității. Acum de curând "Acțiunea Românească" a făcut să apară și o revistă, purtând acelaș titlu, la care colaborează până acum dñii Valeriu Roman, Valeriu Pop, I. Cătuneanu, dr. Iuliu Hațeganu, Ion Istrate și alții. Noul organ de apărare națională se înfățișează în excelente condiții redacționale, și nădăduim că dreptul la viață va fi înteles de publicul nostru cetitor.

*

DIFERITE

Afacerile, mai întâi! Teatrul Friederiksberg din Copenhaga e condus actualmente de marele actor Emil Wolf. Operete, drame, comedii toate se bucură la acest teatru de o egală favoare, și pentru a pregăti programul de iarnă, Wolf și-a alcătuit repertoriul. Dar iată că d. Jörgensen, proprietarul teatrului, cere să vadă și el piesele cari vor fi jucate în cursul stagionei, ca să-și dea părerea. Le încarcă pe toate în automobil și plecă spre casă cu volumele, să le studieze.

A doua zi se întoarse la teatru, și, cam încruntat, le așeză pe masă în două vrafuli inegale.

Pieselete acestea, zise el, măngâind pretenește vraful cel mai mic, poți să le joci. Câte despre acestea, — și degetul său arătător, se îndreptă sever spre vraful cel mare, — nu le vei reprezenta în teatrul meu.

— Si pentrue? se răsti actorul. Mi se pare că nimeni nu poate să judece mai bine ca mine valoarea...

— Nu e vorba de asta, răspunse Jörgensen. Dumneata joci pe scenă, ce-ți pasă, dar eu ce fac cu bufetul? Nu vreau ca asta să primejduiască negoțul meu. Pentru că pierd eu, pentru că dumitale își vine bine să joci piese în trei acte, pentru cari nu se face pauză decât de două ori?

Wolf cedă, și iată pentrue bunul public din Copenhaga nu ascultă la teatrul să decât drame sau operele cari îl silesc să-și potolească foamea sau setea, la bufet, cel puțin de trei ori pe seară.

*

Gloria care rămâne. — Contesa Karolyi, soția contelui Mihai Karolyi, fostul președinte al republicei maghiare, trăiește în momentul de față într'un mic hotel din Londra. Această femeie, una din cele mai celebre frumuseți ale Europei, se străduiește în momentul acesta să-l convingă pe amiralul Horthy să-i înapoieze bijuteriile sale rămase la Budapesta. Avea contelui Karolyi a fost, după cum se știe, confiscată, dimpreună cu podobele nevestei sale.

Aceasta a trecut de-atunci prin grele încercări, și-și amintește cu melancolie mândria ei grofească de-altădată. Dar, femeie deșteaptă după că se pare, știe să amestece în regretele sale și puțină amără-

ciune ironică. Deunăzi, contesa Karolyi a povestit unui ziarist următoarea anecdotă:

Bunicul contesei, famosul ministru Iuliu Andrassy, care a reprezentat Austro-Ungaria la congresul dela Berlin, în 1878, ridicase împotriva sa indignarea tuturor magnatilor din pricina legăturilor de prietenie pe cari le avea cu celebrul pictor ungur Munkacsy, autorul tabloului vestit: „Cristos înaintea lui Pilat”.

Andrassy, plătit de imputările cari i se făceau de către prietenii săi, îi întrebă într-o zi dacă știa cine a fost Rafael.

— Se înselege! Ce întrebare!

— Da, știi, răspunse vesel Andrassy. Dar ați fi foarte încurcați, dacă ar trebui să-mi spunem cine era ministrul Afacerilor străine pe timpul lui Rafael.

Gloria oamenilor politici trece; a artistului rămâne.

*

Propagandă originală. În vremea din urmă, femeile nemulțumite numai cu rostul lor din jurul bucătăriei și cea mai sfântă chemare a lor: creșterea copiilor, au luptat și pentru drepturi politice. După mari greutăți, în unele țări, ca de exemplu în Anglia, au izbutit să câștige aceste drepturi. Pentru a-și avea și ele deputații lor în cameră, în timpul alegerilor multe din ele cutreără țara făcând propagandă între femei. Acum într'un ziar, la „pagină femeii” vedem o interesantă fotografie a unei propagandiste cu totul originale: „Miss Gwen Wentworth care — reproducem înlocuind după ziar — s'a distins în recențele alegeri din Anglia, prin propaganda sa printre femeile alegătoare”, cutreerând țara „în automobil și pe cal, ținând discursuri și făcând menajul mamelor cu copii, duse la vot”. Curioasă și originală propagandă. Nu-i aşa? Femenistele noastre ar face-o asta? Si cu tote că în Anglia se face, totuș dintr-un articol din aceeași „pagină femeii” aflăm că din „nouă femei alese în parlamentul trecut, nu sunt decât patru în cel actual”. Lucru și mai curios. Se pare că nici între femei nu a trezit ecou chemarea originalei propagandiste... T.B.

*

Cele mai mari biserici din lume. Cele mai vechi și mari biserici sunt din veacul 11 și 12, zidite

în stil roman, iar cele mai frumoase s'au zidit în veacul 13-lea. Stilul roman are arcuri largi și rotunde și turnurile grele, stilul gotic are arcuri înguste, ascuțite și turnuri lungi și țuguiate. În stil roman sunt zidite bisericile catedrale din Paris (Notre Dame), Roma (Sf. Petru) în care încap 45000 de oameni, domul din Canterbury în Anglia, catedrala Sân Paul din Londra cu loc pentru 25000 oameni, Bazilica din Budapesta. În stil gotic sunt zidite catedrala din Reims, cea din Amiens, biserica din Rouen (Franța), domul din Milano în care încap 38000 oameni, domul din Köln (Germania) pentru 30000 oameni, cel din Bruxella (Olanda) și catedrala din Strassburg de 142 m. înăltă. Cea mai înăltă biserică e cea din Ulm în Germania cu 162 metri, iar cea mai mare e biserică Sf. Petru din Roma. Lângă aceste se înșiruează frumuseță bisericile noastre din Iași, cea din Argeș și catedrala din Cluj care se zidește acum și va fi una din cele mai frumoase biserici din Europa.

*

Mic tratat de iubire. Piața literară a Angliei înregistrează apariția unei interesante cărți asupra celui mai firesc sentiment omenesc, care este iubirea. În 12 lecții autorul elegantului volumăș de proză face cu îscusință teoria dragostei și dă bogate amănunte și povești pentru cei ce ar dori să devină stăpâni pe inimă unei femei, sau viceversa pentru încântătoarele și mai puțin încântătoarele femei, care ar dori să-i fure inima vreunui bărbat. Înregistrând acest fapt, în chip firesc ne întrebăm: pe când apariția unei asemenea cărți și la noi? Ea ar fi utilă, fără îndoială și ar avea desigur, mai mulți cetitori, decât un tratat de — filosofie de pildă.

Scrisori dela Redacție.

V. M. Spațiul restrâns al revistei nu ne mai îngăduie să publicăm un timp oare care romane și alte lucrări mai lungi. Poezile le-am citit cu atenție și am găsit în ele frumoase accente, — dar păcat, că sunt și unele versuri mai slabuță, care nu ne îngăduie să le putem utiliza.

B. Gr. Acelaș răspuns ca la V. M.

S. A. „Corbii” și „Măntreabă sălcămuș” sunt poezii de amator, din care nu se poate încă desprinde cu claritate talentul. Mai încercăți cu toate acestea!

Inpilat-Movila. Genul celei intitulate „Alinare” ne convine, dar trebuie să scrieți mai îngrijit și dulce.

Aurora Popa. Nepublicabilă

A. I. Ulrich subofițier adm. Am primit banii și sunteți în regulă cu plata până la 1—I—1925.

Nenoroc. Nu merge nici cântecul de toamnă. Versurile păcătuesc și înpotriva ritmului și-a rimea. Adresa fratelui D-tale nu mai avem. De obicei noi trimitem de probă un singur număr.

Publicații noi.

Vasile Ion Farca: *In drum spre casă*, Prețul 50 lei. Note de drum din America.

„Acțiunea Românească” anul I. Nr. 1 și 2. Abonamentul 200 lei pe an. Apare în Cluj.

Căpitän Gh. Beleușă: Prima sută de păreri asupra pericolului jidovesc, 12 lei. Unirea Cluj.

I. Simionescu: Bucovina. Cartea Rom. 3 lei.

I. Simionescu: Casa. Cartea Rom. 3 lei. **C. Gh. Bradeteanu:** Electricitatea atmosferică. C. R. 3 lei.

Ilie Morlova: Cultul legumeelor, ed. II. C. R. 40 lei.

Archibald: *Impresii de călătorie*: Paris—Reims—Verdun—Mărăști—Mărășești. Prețul 30 lei.

Alexandri: Poesii populare. Cartea R. 250 lei.

D. Bolintineanu: Legende istorice. C. R. 250 lei.

I. Simionescu: Calendarul Gospodărilor pe 1925. Prețul 15 lei.

M. Lungianu: *Însăldări, însemnări, icoane și povestiri*. Edit. Cartea Rom. Ediția 4-a. Prețul 32 lei.

Al. Odobescu: *Opere complete*, vol. I. Ediția III a. Cartea Rom. 60 lei.

Ing. A. Casetti: *Locomotiva*. C. R. 9 lei.

I. Simionescu: *Finlanda*. C. R. 3 lei.

Comandați Calendarul „Lumea și Tara”!

Prețul **12** franco
Lei

Este plin de ilustrații și de povestiri alese. Cel mai frumos și mai ieftin calendar din Ardeal :-:-

Trimes recomandat **14 Lei**

Cine comandă 10 bucăți le capătă pentru numai **10 Lei** bucate

► Trimiteti banii înainte, căci cu ramburs nu se trimit!

S E A P R O P I E A N U L N O U S I

**BĂNCILE,
NEGUSTORII, MEDICII,
ADVOCATII**

**A U N E A P A R A T A L I P S A D E U N
JURNAL DE TERMENE**

în care să-și noteze zilnic însărcinările, observațiile și alte chestiuni.

CEL MAI BUN JURNAL DE FELUL ACESTA ESTE

JURNALUL DE TERMENE

TIPĂRIT DE

IMPRIMERIA Dr. BORNEMISA DIN CLUJ, PIAȚA CUZA VODĂ 16

Costul unui exemplu. Lei 80 franco. - La o comandă de 10 buc. se acordă 25% reduc. din preț!

!!
ABONAȚI

pt. săteni foaia poporala ilustrata

„LUMEA SI TARA”

Adresa: Cluj, Piața Cuza Vodă 16
Numere de probă gratuit!

Cadoul cel mai frumos pe care-l
puteți face unui prieten,
ruine sau cunoscut, este
o colecție din re-
vista bilu-
nară

„COSINZEANA”

cu sute de ilustratii,
poezii, nuvele, schițe
romane, articole și
flori de-o zi.

Colecția din anul 1922 costă
120, cea din 1923 — 150 Lei.

Adresa destinatarului:

Cetiți

DOUĂ IUBIRI

poezii lirice

de
Radu Mărgean

Se capătă la Administrația revistei „Cosinzeana”.
Prețul 10 lei franco.

Prompt

Frumos

ieftin

Imprimate de Orice natură
furnizează ieftin
institutelor și particularilor

Tipografia Dr. Bornemisa
Cluj, Piața Cuza Vodă, 16 Cluj.

! Comenzi venite prin postă
se execută cu precădere !